

CONTRIBUTION OF EXCISE DUTIES TO THE FORMATION OF PUBLIC BUDGET REVENUES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CONTRIBUȚIA ACCIZELOR LA FORMAREA VENITURILOR BUGETULUI PUBLIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ONESCU Marin, student, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: onescu.marin@ase.md

Abstract: *In recent years, the Republic of Moldova has seen a significant increase in excise tax revenues, on the back of tariff increases and legislative adjustments aimed at strengthening fiscal sustainability. The paper analyzes the evolution of excise tax revenues over the period 2017-2024, highlighting the main factors that have influenced this dynamic and the impact of fiscal policies on budget revenues. The research methodology includes analysis of official documents, statistical data and literature in the financial-economic field. The data show an increase in excise tax revenues from RON 5,950 million in 2017 to RON 11,447.6 million in 2024, while their share in tax revenues fluctuated between 13.9% and 17.3%. While these measures helped to balance the public budget, the reduction of the population by about 13% over the same period intensified the tax burden on consumers, creating risks for domestic consumption. The study emphasizes the need to maintain a balanced tax policy, collecting excise duties in such a way as not to discourage essential consumption. In this context, alignment with European regulations is essential to ensure economic stability in the Republic of Moldova.*

Keywords: *excises, fiscal policy, budgetary revenues, fiscal burden.*

JEL CLASSIFICATION: E62, H25

INTRODUCERE

Accizele reprezintă o sursă fundamentală de venituri pentru guvernele din întreaga lume, contribuind la echilibrarea bugetului și la susținerea cheltuielilor publice. Acestea joacă un rol esențial în politica fiscală, nu doar ca metodă de generare a resurselor financiare pentru buget, ci și ca mecanism de reglementare a consumului și de protejare a cetățenilor. În contextul economiei naționale, importanța accizelor este de necontestat, având în vedere aportul lor semnificativ la veniturile bugetului public, mai ales în economiile emergente, precum cea a Republicii Moldova. Obiectivele principale ale acestei cercetări includ examinarea evoluției veniturilor obținute din accize în perioada 2017-2024, determinarea principalilor factori care au influențat aceste venituri și evaluarea impactului politicilor fiscale asupra încasărilor din accize.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

1. Analiză succintă a surselor bibliografice în domeniul problemei cercetate

Literatura de specialitate subliniază importanța accizelor ca instrument fiscal multifuncțional. Un factor determinant care influențează dinamica încasărilor din acest tip de impozit este consumul populației pe piața internă, astfel că orice creștere a consumului antrenează o creștere a încasărilor din accize (Balan, 2017, p. 273). Acciza este o taxă suportată de consumatori, fiind cea mai întâlnită formă de impozitare indirectă care se include în prețul de vânzare al unor mărfuri determinate (Balan, 2017, p. 273). Un alt factor determinant care influențează încasările din accize sunt modificările în legislația fiscală (Balan, 2017, p. 273). Taxele speciale asupra consumului corespund, în general, voinței de descurajare a consumurilor excesive de anumite produse (Gulca, 2017, p. 50). Dar pentru ca acest impozit să-și atingă scopul – respectiv frânarea consumului – trebuie ca cererea să fi e rela-

tiv elastică în raport cu prețurile, ipoteză ce se dovedește a fi defavorabilă realizării celui alt obiectiv – asigurarea veniturilor bugetare, lucru care nu poate fi efectuat decât printr-un studiu amplu al elementelor accizelor și al modalităților de aplicare a acestui impozit de stat (Gulca, 2017, p. 50). O acciză este o taxă pe fabricarea sau vânzarea unui anumit bun sau serviciu (Hyman, 2011, p. 415). Accizele pot fi utilizate ca taxe corective: denaturările lor echilibrează denaturările care rezultă din externalitățile negative (Hyman, 2011, p. 460). Accizele sunt utilizate și de guvernele de stat, unde reprezintă aproape 10% din veniturile totale. Printre accizele de stat se numără cele pe carburanți, produse din tutun, băuturi alcoolice și diverse produse (Hyman, 2011, p. 645). Unele accize sunt concepute pentru a crește veniturile, în timp ce altele sunt concepute pentru a descuraja anumite activități de consum (Hyman, 2011, p. 660).

2. Descrierea metodelor de cercetare utilizate

Studiul se bazează pe surse informaționale diverse, inclusiv publicații științifice naționale și internaționale, rapoarte anuale ale Ministerului Finanțelor, date statistice de la Biroul Național de Statistică și alte resurse accesibile online. Metodologia de cercetare include analiza documentelor oficiale, a datelor statistice despre veniturile din accize, prognoza liniară și literatura de specialitate din domeniul financiar-economic.

3. Rezultatele obținute

Tabelul 1. Evoluția de prelevări medii ce revin unui locuitor în Republica Moldova, în perioada 2017-2024

Indicatori	Anul							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Accize, mil. lei	5950,0	5683,3	6222,0	6468,8	7608,3	8012,5	10138,1	11447,6
Numărul populației, mil.	2,78	2,73	2,68	2,64	2,63	2,57	2,49	2,42
Accize medii pe locuitor, lei	2140,3	2081,8	2321,6	2450,3	2892,9	3117,7	4071,5	4730,4

Sursa: elaborat de autor în baza (Raport privind executarea BPN, 2017-2024); (Populația cu reședință obișnuită, 2017-2024).

Analiza datelor din tabelul 1 arată că, între 2017 și 2024, Republica Moldova a înregistrat o creștere semnificativă a accizelor totale, de la 5950 milioane lei în 2017 la 11447,6 milioane lei în 2024, ceea ce reprezintă o creștere de 92,4%. Aceasta a fost însoțită de o creștere constantă a accizelor medii pe locuitor, de la 2140,3 lei în 2017 la 4730,4 lei în 2024, o majorare de 121%. Cauza principală a acestei creșteri a fost adoptarea unor măsuri fiscale mai stricte, menite să sporească veniturile bugetare, precum și ajustarea accizelor pe produsele accizabile, cum ar fi alcoolul, tutunul și combustibilii. Aceste schimbări au fost, de asemenea, influențate de necesitatea alinierii legislației fiscale cu reglementările internaționale. În același timp, populația Republicii Moldova a scăzut semnificativ, de la 2,78 milioane în 2017 la 2,42 milioane în 2023, o reducere de aproximativ 13%. Scăderea populației este cauzată în principal de emigrarea masivă și de îmbătrânirea demografică. Această scădere a populației a dus la o povară fiscală mai mare pe fiecare locuitor, ceea ce explică creșterea accizelor medii pe cap de locuitor.

În continuare, autorul analizează evoluția ponderată a încasărilor din accize în veniturile fiscale și în veniturile publice (Tabelul 2). Deși veniturile din accize au crescut în termeni absoluți, ponderea lor în totalul veniturilor bugetare a scăzut și apoi a crescut din nou pe parcursul anilor, de la 11,1% în 2017 la 9,9% în 2019, de la 10,3% în 2020 la 9,9% în 2023 și 10,4% în 2024. Aceasta reflectă atât modificările în politica fiscală, cât și variațiile în consum și prețurile produselor accizabile. Majorarea tarifelor pentru produsele accizabile a fost unul dintre principalele motive ale variației ponderii. De exemplu, în 2021, majorarea tarifelor pentru produsele petroliere și alcoolice a contribuit la creșterea veniturilor din accize. În perioada 2017-2018, ponderea accizelor în veniturile

fiscale a scăzut de la 17,3% la 15,1%. Aceasta poate fi atribuită unei scăderi a veniturilor din accize și unei creșteri a veniturilor totale din impozite și taxe. În 2019, ponderea a crescut ușor la 15,5%, iar în 2020 a atins 16,3%. Această creștere poate fi legată de o relativă stabilizare a veniturilor din accize și de îmbunătățirea administrării fiscale. În 2021, ponderea a scăzut din nou la 15,4%, chiar dacă veniturile din accize au crescut. Aceasta se explică prin creșterea semnificativă a veniturilor din impozite și taxe totale. În 2022, ponderea a continuat să scadă la 13,9%, reflectând o creștere a veniturilor din alte surse fiscale mai rapid decât creșterea accizelor. În 2024, ponderea accizelor în veniturile fiscale a crescut la 16,7%. Aceasta, este datorită majorărilor tarifare și îmbunătățirii administrării fiscale care au dus la o creștere semnificativă a veniturilor din accize.

Tabelul 2. Evoluția ponderii accizelor în total venituri publice și fiscale în Republica Moldova, în perioada 2017-2024

Indicatori	Anul							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Accize, mil. lei	5950	5683,3	6222	6468,8	7608,3	8012,5	10138,1	11447,6
Venituri BPN, mil. lei	53379,4	57964,9	62949,2	62655,3	77373	91505,4	102299,2	110338,5
Impozite și taxe, mil. lei	34476	37660,1	40054,2	39752,2	49388,8	57524,2	63006,1	68481,3
Ponderea accizelor în VPT, %	11,1	9,8	9,9	10,3	9,8	8,8	9,9	10,4
Ponderea accizelor în impozite și taxe, %	17,3	15,1	15,5	16,3	15,4	13,9	16,1	16,7

Sursa: elaborat de autor în baza (Raport privind executarea BPN, 2017-2024).

Potrivit figurii de mai jos se disting câteva tendințe importante: - în anul 2018 cuantumul de accize s-a diminuat în raport cu anul 2017, indicând o scădere de 4,48 puncte procentuale; - în anii 2021, 2023, 2024 s-au înregistrat creșteri semnificative ale veniturilor din accize, în special, anul 2023 a înregistrat cea mai mare creștere procentuală de 26,53%. Comparativ cu anii 2020 și 2022, care au prezentat o creștere mai modestă a veniturilor din accize, respectiv 3,97% și 5,31%. Graficul include o prognoză liniară a modificărilor accizelor. Aceasta sugerează o tendință de creștere continuă în viitor, dacă tendințele actuale se mențin, ne putem aștepta la o creștere constantă a veniturilor din accize în următorii ani.

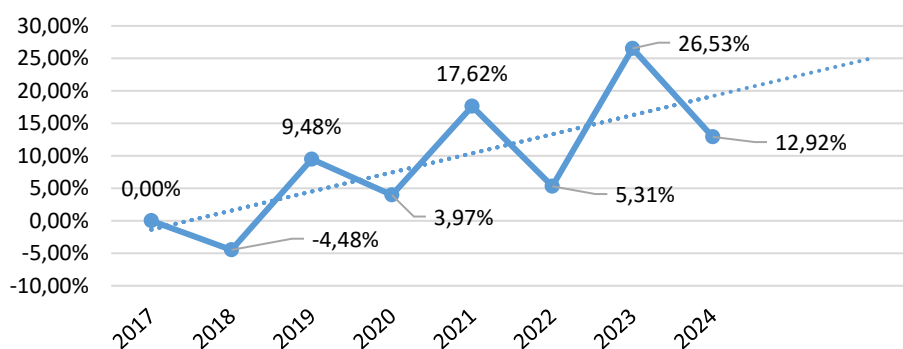

Figura 1. Dinamica în lanț a accizelor în Republica Moldova, în perioada 2017-2024

Sursa: elaborată de autor în baza (Raport privind executarea BPN, 2017-2024).

CONCLUZII

Analiza efectuată asupra contribuției accizelor la veniturile bugetului public al Republicii Moldova în perioada 2017-2024 evidențiază o creștere semnificativă, cu un salt de 92,4% a accizelor totale. Acest rezultat a fost determinat în principal de majorările tarifare, alinierea la reglementările internaționale și îmbunătățirea administrării fiscale. Totuși, reducerea populației cu aproximativ 13% în aceeași perioadă a generat o povară fiscală mai mare asupra consumatorilor, determinând o creștere a prețurilor la produsele accizabile, cu posibile efecte negative asupra consumului intern. Pe termen lung, tendințele prognozate indică o creștere continuă a veniturilor din accize, dacă politicile curente sunt menținute. Totuși, sustenabilitatea acestui model depinde de implementarea unor politici fiscale echilibrate, care să optimizeze colectarea accizelor fără a descuraja consumul esențial, diversificarea bazei de venituri publice pentru a reduce dependența excesivă de accize, și crearea unor mecanisme de compensare pentru categoriile vulnerabile, reducând impactul negativ al majorării tarifelor.

În concluzie, deși accizele rămân un pilon important al veniturilor publice, optimizarea politicilor în acest domeniu trebuie să țină cont de echilibrul între eficiența fiscală, sustenabilitatea economică și echitatea socială. Doar astfel, Republica Moldova va putea menține stabilitatea bugetară și va putea sprijini creșterea economică în contextul provocărilor demografice și economice actuale.

REFERINȚE:

1. Balan, A. (2017, septembrie 22-23). Factorii de influență a veniturilor fiscale: analiza macroeconomică. *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii*, pp. 269-274. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/61507. Accesat la 22 martie 2025.
2. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. *Populația cu reședință obișnuită (2017-2024)*. statbank.statistica.md: https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/25#data_bank. A
3. Gulca, L. (2017). Accizele ca modalitate de impunere fiscală și parte a dreptului fiscal. *Intellectus*, pp. 50-56 https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/56393.
4. Hyman, D. (2011). *Public Finance: A Contemporary Application of Theory to Policy (Vol. 10)*. North Carolina, USA: South-Western Cengage Learning <https://www.uv.mx/personal/clelanda/files/2014/09/Hyman-David-2011-Public-Finance.pdf>.
5. Ministerul Finanțelor. (n.d.) *Raport privind executarea BPN (2017-2024)*. mf.gov.md/ro: <https://www.mf.gov.md/ro/ministerul-finan%C8%9Belor/catalogul-de-date-deschise-al-ministerului-finan%C8%9Belor>.

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +37369907599
e-mail: bulgac.corina@ase.md